מדויקת ומעבירה את אוירת הכיכר ואת המוג האורבני של לקראת סוף המאה.

שיריה של רונית ליברמנש, כמוהם כילדה אליס לידל, בתצלום של לואיס קרול מ-1862 שעל עטיפת הספר. יש בהם את הנאיביות ואת הפטיינות, אלא שזה לואיס שאמר לה איך לעמוד. ■

## *אינטימיות אנונימית*




**ליהי חנוך: *מתוך התנאים*; הקיבוץ המאוחד סדרת ריתמוס לשירה 1999, 79 עמ'**

ליהי חנוך - תסריטאית ובמאית קולנוע. שיריה הראשונים פורסמו בכתב-העת "חדרים", זהו ספר שיריה השני.

מתוך חלק 2: "המושבות הקטנות בין ההרים": מושבה 4: "כולם תלויים מחוץ לחדרים שלהם/ אני צועקת/ אני מספרת לך, וירג'יניה, שהיה לי חדר משלי/ היתה לי צעקת החיה/ ליהי החיה/ ולא היה צורך להדפיס ולמכור ולהתחנן להיות - חם מידי,/ PHOTOGRAPH - ארוך מדי/ ומוכר./ החוכמה היא לא להישבר באמצע הקיץ, להיתלות על איזה עץ/ בצל ולחכות./ נסחבת מחדר לחדר, אין זכוכית בחלון/ והרחוב דורך על השולחן שלי/ מכונית/ וספה/ ספסל שבור בגן דובנוב: מה אתם עושים?/ נתן'ס קיוסק: עיתונים רעים, עיתונים מסריחים/ כדורגל. הנערים תוקעים בול/ בפנים./ הפסקתי לקרוא עיתונים/ הם יהרגו בין כה וכה./ אלף שנים לאינתיפדה וחרס עולה בכדים/ דחסתי בהם פרחים, פרחי שדה וענפי העץ/ שלא הולכים יותר בגן מפחד/ עוד מעט האדמה תתהפך/ למגרש חניה/ בתל אביב, וירג'יניה, סוף המאה."

אולי מתוך ניסיון ליצור אנונימיות אינטימית, נוצרה, במהופך, בשירתה של ליהי חנוך אינטימיות אנונימית. לתוך האינטימיות, לתוך האישי, הפרטי, חודר רעש הרחוב, כותרות העיתונים, אבני האינתיפדה חודרות מבעד לחלון שאין לו זכוכית - הפטליסטיות, אין במה לפגוע כי "הם יהרגו בין כה וכה".

השיר ממשיך: "נ.ב - והאיש גדול וחזק./ היא קשה וחזק ומגיע לי/ לתוך החדר/ יוסף. - ואני יושבת מסדרונות/ בתוך הגוף שלי/ בתוך העם שלי - בכתונת פסים/ היא נפלה על הלחם ועל המים ועל האדמה/ שנים יעברו עד שתשבע עד שתרויח אמונה/ ויש חלומות אסורים./ עכשיו עונתם ארוכה".

החדירה אל תוך הפרטי הופכת לחדירה ארוטית, חוסר ההפרדה בין הפנים לחוץ - "בתוך הגוף שלי/ בתוך העם שלי" מביאים לידי בריחה אל מקום שלישי שהוא לא פנים ולא חוץ והוא שניהם גם יחד - החלום.

בין הרשימות של חנוך, לעתים ההערות המופיעות בשולי השירים הן השירים עצמם. הערה לשיר "ארבעה בנובמבר אלף תשע מאות תשעים וחמש":

"בנובמבר ההוא הגעתי לגרמניה בפעם הראשונה בחיי להשתתף בפסטיבל הסרטים הבינלאומי של לייפציג. מלון ישן במרכז עיר שלא ראיתי מרוב פיגומים. בפרוזדורים הצרים עמד ריח חריף של עבר. בבר היה עור שחור ופעמיים סוכן נוסע. במעגל הסגור של המלון הקרינו במשך כל אותה יממה ארורה את הסרט 'רוצחים מלידה'". סגנון ההערות הזה כאילו לקוח מהופעות רוק: הסולן נותן מונולוג אישי קצר שמתקשר אל הטקסט ואז פורצת המוזיקה. "בסרט שצילמתי במושבה רוח'ל האמא של בית"ר סופרת ימים אחרונים/ מול ההר מול המתים/ היא צעקה: פעם בית כנסת היה מלא/ עכשיו בית הכנסת ריק. - בלייפציג על הבר: מינוס אפס ענגים שחורים מתכנסים לתקרה/ נמוכה מאוד. צווי אנד בי כפול!/ אל תצעקי אני לוחשת לכסא הריק ממול/ כבר מאוחר."

להי חנוך, כאמור תסריטאית, משתמשת בפורמט התסריטאי כפתיח לשיר "אולי זה החיבור של סקס והקדושה" חיבור שאינו תוכני בלבד אלא גם פורמליסטי. הפורמט התסריטאי מורכב מדיאלוג בין המשוררת לנהג רכב ציבורי, הטקסט מופיע ללא ניקוד - הסקס. השיר מופיע מיד אחר-כך ומובא בניקוד מלא - הקדושה.

"מתוך התנאים" יכול לעלות הנארטיב האישי, החיבור למציאות אלא שהראיה הפטליסטית כמו גם האמונה, במצבים קיצוניים, משמיטים את האפשרות הזו.

מתוך השיר "אקטואליה": "חם בחדר. חרק מטייל על המחשב./ לאיפה הוא הולך?/ אולי יסמן איזו מלה/ אולי זה אני מהגלגול הבא/ אני מעיפה איתו לכל הרוחות/ אני מתחילה להתרגל למחשב אבל לא זורקת את מכונת הכתיבה." חנוך "לא זורקת את מכונת הכתיבה", היא שולחת אותנו ל"*ארוחה ערומה*" של ויליאם בורואוז או ל"גלגול" של קפקא, אבל האקטואליה מתחילה במחשב האישי שלה, בשיר עצמו. ■

***אביבית רוח***

# אנדד אלדן

■

מִתַּיִךְ צַח וְצָחוֹר חֻצָיו נֶחְלַץ חֻצָיו נִמְחַץ
כְּחָצֵץ רְצוֹנוֹ בְּפִיו חֵץ שָׁלוּחַ לְשׁוֹנָה הַחַד נֶכְרַךְ
אַךְ שֶׁרָה שְׁבוּעָה וְשֶׁבַח וְשֶׁבָה לַכְּמִישָׁה
לַשְׁתִּיקָה הַמַּקְשִׁיבָה בֵּין שָׂרָשָׁיו אִשָּׁה
בַּחֲלָקָה שֶׁלָּה שֶׁחָצְיָה הִצְהִיבָה צַר
חָצָה וְצָנַח מִבַּחוּץ בַּחוּצוֹת מִתְרוֹצֵץ
בָּחוּר הַחָרוֹן חֶרֶב בְּיָדוֹ הוּא דּוֹבֵר לְעֶרֶב רַב
הַמִּתְרַבְרֵב לְהָבִין אֶת אֲבוֹתָיו בְּרָגְבִים בַּעֲרָבָה
רָוָה אַהֲבָה מֵרְבִיבָיו בַּגְּבִים
בָּהָר יַכֶּה רְבָבוֹת הֲזֶה גַּם הוֹדוֹ לְדַוֵי נְדוֹן
נִסָּה נִסְתָּר: שָׁמוּנִי בַּסּוּף עַל שְׂפַת הַחֹרֶף
מִתְרַבְרֵב בִּרְבִיבָיו בַּעֲרָבָה רְעֵבָה לַעֲבָרָה
לְלֹא עֶבְרָה וְזַעַם לִבְרֹא זֶרַע לִרְוּוֹת אֶת הַזְּמַן הַזּוֹרֵם
לְהַאֲזִין לְזִרִיחָה לְהָזִין אֶת הַמִּזְרָח זָהָב
לֶחֶם מְחַיֵּךְ מֶלַח צַח לְחַלֵּץ אֶת הַנִּלְחָץ

■

הֲלֹם הַשָּׁלֵם הוֹלֵם בָּהּ הוֹלֵךְ בִּי שָׁלוֹ
הַמְשֻׁלָּם הוֹלֵם הֲלִיכוֹתֶיהָ הוּא כְּמֶלַח מְשֻׁלָּךְ
וְהִיא שְׁלֵמָה וְלֹא הִשְׁלִימָה הוּא שָׁלֵם מִלֹּא קוֹלוֹ
רַק שְׁבָרִים שֶׁנִּבְרְאוּ מֵרִיבָם שַׁרְשֶׁרֶת הִיא שׁוֹזֶרֶת
שְׁרִיוֹן לְרֹאשָׁהּ הַמִּתְפָּרֵק בְּהִתְרַפְּקָהּ עַל פְּרָקִים

בְּסֵפֶר שֶׁסּוֹפֵד לָהֶם סְפוּרִים נִדְרְסוּ נְסִיוֹנוֹתֵיהֶם
הִיא לֹא נוֹעֲדָה לְדִיוּנִים, דִּינָהּ יְעוּד וְנָדָן, לוֹ
הַחֶרֶב הַמַּחְרִיבָה, אֵין חֵן בַּחֲרָבָה, הַרְחִיבָה
שִׁפְצָה וְצִחְצָחָה וְעַל מַחְצֶלֶת בַּצֵּל הִצְלִיחָה לְחַלֵּץ
מִלֶּחֶם לְהוֹצִיא חֵן פּוֹצֵץ לְהַעֲנִישׁ בְּשֶׁקֶט שַׁבָּתִי
אֶת שֶׁלֹּא שׁוֹמְרִים הַשְׁלָמָה בֵּין הַכּוֹשְׁלִים וְהַמּוֹשֵׁל
בְּגוֹרְלוֹ הַגָּלִים בְּרַגְלָיו לְרֶגַע רָגְעוּ הוּא
יַם מַרְאוֹת בְּדִמְיוֹנוֹ תֵּבָה בָּהּ טָבַע בֵּין אוֹתִיּוֹת